

Odluka o proglašenju Zakona o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine

Koristeći se ovlaštenjima data Visokom predstavniku članom V Aneksa 10 (Sporazuma o implementaciji civilnog dijela Mirovnog ugovora) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, prema kojem je Visoki predstavnik konačni autoritet u zemlji u pogledu tumačenja navedenog Mirovnog ugovora; i posebno uzevši u obzir član II 1. (d) istog Sporazuma prema kojem Visoki predstavnik "pruža pomoć, kada to ocijeni neophodnim, u iznalaženju rješenja za sve probleme koji se pojave u vezi sa civilnom implementacijom";

Pozivajući se na stav XI 2 Zaključaka Vijeća za implementaciju mira koje se sastalo u Bonu 9. i 10. decembra 1997. godine, u kojem je Vijeće za implementaciju pozdravilo namjeru Visokog predstavnika da iskoristi svoj konačni autoritet u zemlji u pogledu tumačenja Sporazuma o civilnoj implementaciji Mirovnog ugovora da bi pomogao u iznalaženju rješenja za probleme, kako je prethodno rečeno, "donošenjem obavezujućih odluka, kada to bude smatrao neophodnim," u vezi sa određenim pitanjima, uključujući (u skladu sa podstavom (c) ovog stava) i "druge mjere u svrhu osiguranja implementacije Mirovnog sporazuma na čitavoj teritoriji Bosne i Hercegovine i njenih entiteta";

Konstatirajući da je od osnivanja Vijeće za implementaciju mira konstantno naglašavalo da je sloboda izražavanja ključni korak u razvoju demokratskih institucija, kao i da ona predstavlja kamen temeljac demokracije;

Pozivajući se na činjenicu da je Vijeće za implementaciju mira u svojoj Deklaraciji, koju je donijelo u Madridu u decembru 1998. god., naglasilo potrebu za koordinacijom u stvaranju neophodnog pravnog okvira koji bi omogućio novinarima da profesionalno i samostalno rade u sigurnom okruženju, čime bi se nastavila nastojanja Visokog predstavnika i Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi usmjerena na zaštitu i unaprijeđivanje slobode medija;

Uzimajući u obzir da je u skladu sa zahtjevima Vijeća za implementaciju mira kao i zbog neuspjeha državnih i entitetskih organa vlasti da usvoje odgovarajuće zakone o zaštiti slobode izražavanja i slobode kretanja novinara, Visoki predstavnik donio Odluku o slobodi informiranja i ukidanju krivične kazne za klevetu i uvredu (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine 14/99);

Nadalje uzimajući u obzir da je pomenuta Odluka ukinula zatvorsku kaznu za klevetu i uvredu u entitetskim krivičnim zakonima, te da je nalagala da oba entiteta usvoje potrebne zakone koji bi uspostavili procesne mogućnosti u građanskom postupku za klevetu i uvredu u skladu sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, te da ukinu odgovarajuće odredbe krivičnog zakona u oba entiteta nakon usvajanja zakona kao dijela građanskog prava ;

Konstatirajući da je Vijeće za implementaciju mira u Aneksu svoje Deklaracije iz maja 2000. god. zahtijevalo od organa vlasti Bosne i Hercegovine da odmah pokrenu usvajanje zakona koji će obezbijediti javnosti pravo na pristup informacijama kao i na pružanje informacija, odnosno Zakona o slobodi pristupa informacijama i Zakona o zaštiti od klevete;

Pozivajući se nadalje na činjenicu da je nakon pomenute Odluke, radna grupa sastavljena od domaćih i međunarodnih stručnjaka, pod zajedničkim vodstvom Organizacije za sigurnost i saradnju u Evropi i Ureda Visokog predstavnika, pripremila nacрте zakona o zaštiti od klevete za oba entiteta;

Pozivajući se na činjenicu da je Narodna skupština Republike Srpske u julu 2001. god. razmatrala i usvojila zakon prema pripremljenom nacrtu (Službeni glasnik Republike Srpske 37/01), ali da zakon nije usvojen u Federaciji unatoč činjenici da je zakon već bio u obliku prijedloga u Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine;

Konstatirajući da su se Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, Ombudsman Federacije Bosne i Hercegovine, Ured Visokog predstavnika i Organizacija za sigurnost i saradnju u Evropi nekoliko puta sastali tokom zadnjih deset (10) mjeseci da bi raspravili ponovno pokretanje procesa usvajanja nacрта zakona, nakon čega je Vlada usvojila pomenuti nacrt;

Nadalje konstatirajući da Parlament Federacije Bosne i Hercegovine nije usvojio zakon u verziji koju je Vlada usvojila i dostavila Parlamentu;

Pozivajući se na činjenicu da su gore pomenuti Ombudsman i Koordinacija novinarskih udruženja Bosne i Hercegovine javno pozvali na usvajanje nacрта zakona u Federaciji Bosne i Hercegovine;

Uzimajući u obzir neprihvatljivu razliku u pravnom sistemu dva entiteta vezano za krivičnu odgovornost za klevetu, te kao posljedicu toga diskriminaciju nad građanima Federacije Bosne i Hercegovine;

Imajući u vidu skorašnje mjere koje su entiteti preduzimali u cilju uspostavljanja jednakosti kroz ustavne promjene, te konstatirajući da je neprihvatljivo da građani Federacije Bosne i Hercegovine budu u nepovoljnom položaju u odnosu na građane Republike Srpske;

Uzimajući u obzir i imajući u vidu sve prethodno pomenute činjenice, Visoki predstavnik donosi slijedeću:

ODLUKU

Kojom se proglašava Zakon o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine.

Ovim se proglašava Zakon o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine u tekstu koji slijedi i koji čini sastavni dio ove Odluke. Ovaj Zakon stupa na snagu u skladu sa članom 17. istog zakona, ali na privremenoj osnovi dok Parlament Federacije Bosne i Hercegovine ne usvoji isti zakon u odgovarajućem obliku, bez izmjena i dopuna i bez postavljanja bilo kakvih uslova. Ova Odluka odmah stupa na snagu i bit će odmah objavljena u Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine.

Sarajevo, 1. novembar 2002. god.

Visoki predstavnik

Paddy Ashdown

ZAKON O ZAŠTITI OD KLEVETE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Cilj zakona

Član 1.

Ovim zakonom uređuje se građanska odgovornost za štetu nanесenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja neistinitih činjenica identifikovanjem tog pravnog ili fizičkog lica trećem licu.

Principi koji se ostvaruju zakonom

Član 2.

Uređivanjem građanske odgovornosti iz člana 1. ovog zakona želi se postići da:

- a) pravo na slobodu izražavanja, zajamčeno Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda ("Službeni glasnik BiH", broj 6/99) predstavlja jedan od bitnih osnova demokratskog društva, posebno kada se radi o pitanjima od političkog i javnog interesa;
- b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen i ne primjenjuje se samo na izražavanja koja se smatraju pohvalnim ili neuvredljivim, nego i na izražavanja koja mogu uvrijediti, ogorčiti ili uznemiriti;
- c) sredstva javnog informiranja imaju značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni promatrači i prenosioci informacija javnosti.

Tumačenje

Član 3.

Ovaj Zakon se tumači na takav način da se primjenom njegovih odredbi u najvećoj mjeri obezbjeđuje princip slobode izražavanja.

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Član 4.

Nazivi koji se koriste u ovom zakonu imaju slijedeća značenja:

- a) izražavanje - svaka izjava, a naročito svaki usmeni, pismeni, audio, vizuelni ili elektronski materijal bez obzira na sadržaj, oblik ili način iznošenja ili pronošnja;
- b) javni organ - organ odnosno pravno lice u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija) i to:
 - organ zakonodavne vlasti,
 - organ izvršne vlasti,
 - organ sudske vlasti,
 - organ uprave,
 - pravno lice sa javnim ovlaštenjima koje je osnovano u skladu sa zakonom,
 - pravno lice koje je u vlasništvu ili pod kontrolom Federacije, kantona, općine ili grada ili nad čijim radom javni organ vrši nadzor.
- c) javni službenik - svako lice koje je zaposleno u javnom organu;
- d) kleveta - radnja nanošenja štete ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinitih činjenica identifikovanjem tog fizičkog ili pravnog lica trećem licu.

Okvir djelovanja zakona

Član 5.

- (1) Ovaj zakon primjenjuje se na zahtjeve za naknadu štete zbog klevete, bez obzira kako je zahtjev označen.
- (2) Javnom organu nije dozvoljeno da podnese zahtjev za naknadu štete zbog klevete.
- (3) Javni službenik može privatno i isključivo u ličnom svojstvu podnijeti zahtjev za naknadu štete zbog klevete.

Odgovornost za klevetu

Član 6.

- (1) Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošnjem izražavanja neistinite činjenice, identificirajući to pravno odnosno fizičko lice trećem licu, odgovorno je za klevetu
- (2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informiranja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja.
- (3) Lice iz stavova 1. i 2. ovog člana (u daljem tekstu: štetnik) odgovorno je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje neistinite činjenice.
- (4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošnjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja.
- (5) Standard odgovornosti iz stava 4. ovog člana primjenjuje se i ako je oštećeni javni službenik ili je bio javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako, prema općem shvatanju javnosti, vrši značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.

(6) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na umrlo lice, nasljednik prvog reda tog lica može podnijeti zahtjev, u smislu ovog zakona, pod uslovom da je takvo izražavanje nanijelo štetu ugledu nasljednika.

Izuzeci od odgovornosti

Član 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

- a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netačno samo u nebitnim elementima;
- b) ako je štetnik po zakonu obavezan da iznosi ili pronosi izražavanje ili je iznosio odnosno pronosio izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;
- (c) ako je iznošenje odnosno pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Prilikom donošenja odluke iz razloga predviđenih u tački c) stava 1. ovog člana sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito:

- način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja,
- prirodu i stepen prouzrokovane štete,
- dobronamjernost i pridržavanje štetnika opće prihvaćenih profesionalnih standarda,
- pristanak oštećenog,
- vjerovatnost nastanka štete i u slučaju da izražavanje nije izneseno ili proneseno,
- činjenicu da li izražavanje predstavlja objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica,
- te da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili na pitanja od političkog ili javnog značaja.

Obaveza ublažavanja štete

Član 8.

Oštećeni je dužan da poduzme sve potrebne mjere da ublaži štetu uzrokovanu izražavanjem neistinite činjenice, a naročito da štetniku podnese zahtjev za ispravku tog izražavanja.

Zaštita povjerljivih izvora

Član 9.

(1) Novinar i drugo fizičko lice koje je redovno ili profesionalno uključeno u novinarsku djelatnost traženja, primanja ili saopćavanja informacija javnosti, koje je dobilo informaciju iz povjerljivog izvora ima pravo da ne otkrije identitet tog izvora. Ovo pravo uključuje i pravo da ne otkrije bilo koji dokument ili činjenicu koji bi mogli razotkriti identitet izvora, a naročito usmeni, pismeni, audio, vizuelni ili elektronski materijal. Pravo na neotkrivanje identiteta povjerljivog izvora nije ni pod kakvim okolnostima ograničeno u postupku koji se vodi u smislu ovog zakona.

(2) Pravo na neotkrivanje identiteta povjerljivog izvora ima i svako drugo fizičko lice koje učestvuje u postupku u smislu ovog zakona, a koje kao rezultat svog profesionalnog odnosa sa novinarom ili drugim licem u smislu stava 1. ovog člana, sazna identitet povjerljivog izvora informacija.

Obeštećenje

Član 10.

(1) Obeštećenje treba da bude u srazmjeri sa nanesenom štetom ugledu oštećenog i određuje se isključivo radi naknade štete. Prilikom određivanja obeštećenja sud je dužan da cijeni sve okolnosti slučaja, a naročito sve mjere koje je poduzeo štetnik radi ublažavanja štete, kao što su:

- objavljivanje ispravke i opozivanje izražavanja neistinite činjenice ili izvinjenje;
- činjenicu da je štetnik stekao novčanu korist iznošenjem ili pronošenjem tog izražavanja, kao i
- činjenicu da li bi iznos dodjeljene štete mogao dovesti do velikih materijalnih poteškoća ili stečaja štetnika.

(2) Sudska mjera o zabrani ili ograničavanju iznošenja ili pronošenja izražavanja neistinite činjenice nije dozvoljena prije objavljivanja tog izražavanja.

(3) Privremena sudska mjera o zabrani pronošenja ili daljnjeg pronošenja izražavanja neistinite činjenice može se odrediti samo ako oštećeni sa najvećom sigurnošću može učiniti vjerovatnim da je to izražavanje prouzrokovalo štetu njegovom ugledu i da će oštećeni trpjeti nepopravljivu štetu kao rezultat pronošenje ili daljnjeg pronošenja tog izražavanja. Stalna sudska mjera o zabrani pronošenja ili daljnjeg pronošenja izražavanja neistinite činjenice može se odnositi samo na određeno izražavanje za koje je utvrđeno da je klevetničko i na određeno lice za koje je utvrđeno da je odgovorno za iznošenje ili pronošenje tog izražavanja.

Mirenje stranaka

Član 11.

Čim sud procjeni da su se stekli uvjeti, ispitat će mogućnost mirenja stranaka.

Rokovi zastarjelosti

Član 12.

(1) Rok za podnošenje zahtjeva za naknadu štete u smislu ovog zakona iznosi tri (3) mjeseca od dana kada oštećeni sazna ili je trebao saznati za izražavanje neistinite činjenice i za identitet štetnika i taj se rok ni u kom slučaju ne može produžiti nakon isteka jedne (1) godine od dana kada je to izražavanje izneseno trećem licu.

(2) Ako oštećeni umre nakon početka ali prije okončanja postupka, njegov nasljednik prvog reda može nastaviti postupak u ime umrlog ako podnese zahtjev sudu u roku od tri (3) mjeseca od dana smrti oštećenog i izjavi da želi nastaviti postupak.

Nadležni sud

Član 13.

Za zahtjev za naknadu štete zbog klevete iznesene u sredstvima javnog informiranja nadležan je kantonalni sud.

Efikasnost sudske zaštite

Član 14.

(1) Postupak po tužbama za naknadu štete zbog klevete iznesene u sredstvima javnog informiranja smatra se hitnim.

(2) Sud je dužan postupiti po tužbi za naknadu štete zbog klevete iznesene u sredstvima javnog informiranja u roku od trideset (30) dana od dana prijema tužbe u nadležni sud.

Odnos ovog zakona prema drugim zakonima

Član 15.

U odnosu na pitanja koja nisu uređena ovim zakonom, primjenjuju se odgovarajuće odredbe zakona kojim su uređeni obligacioni odnosi, Zakona o parničnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj 42/98 i 3/99) i zakona kojim je uređen izvršni postupak u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Prijelazne odredbe

Član 16.

- (1) Obustavljaju se svi krivični postupci započeti prema Glavi XX, Krivična djela protiv časti i ugleda (članovi od 213. do 220.) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine do dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Danom stupanja na snagu ovog zakona obustavlja se izvršenje krivičnih sankcija koje su izrečene pravosnažnom presudom za krivična djela iz gore pomenutih članova Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine.
- (3) Oštećeni ima pravo da u roku od tri (3) mjeseca od dana obustavljanja krivičnog postupka iz stava 1. ovog člana, odnosno od dana obustavljanja izvršenja krivičnih sankcija iz stava 2. ovog člana podnese zahtjev za naknadu štete u smislu ovog zakona, ako taj zahtjev ispunjava uvjete propisane ovim zakonom.
- (4) Parnični postupak koji se odnosi na pitanja uređena ovim zakonom, koji je pokrenut i nije pravosnažno okončan do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavit će se u skladu sa zakonom koji je bio na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako to nije na štetu tuženog.

Stupanje na snagu

Član 17.

Ovaj zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".